

Dr. Gaál Botond

ny. egyetemi tanár

beszéde a KLTE Baráti Köre Egyesület Adventi online találkozásán,
2020. december 10-én

Kedves Barátaim! Szeretettel köszöntelek Mindnyájatokat, akik kapcsolódtatok ehhez az adventi-karácsonyi alkalomhoz. Kívánom, hogy a körülményeink ellenére legyen majd szép ünneplésben részetek. Elnökünk, Gaál István professzor úr felkérésének eleget téve, ehhez szeretnék most hozzájárulni néhány gondolattal, fogadjátok szívesen. ---- Mindjárt azzal kezdem, hogy én magam is a Kossuth Egyetem hallgatója voltam, pontosan 50 évvel ezelőtt kaptam meg a diplomámat matematika-fizika szakon. (Az akkori DEAC Kosárlabda Aranycsapatban is játszottam, boldog vagyok, hogy néhány játékosársam itt van velünk!) Vajon mit tud mondani egy mat-fiz szakos az adventről és a karácsonyról? – kérdezheti közületek bárki. Én az egyetem elvégzése után teológiát is tanultam, református lelkészi diplomát kaptam és az összes tudományos fokozatomat, címemet a természettudományok és a keresztyén gondolkodás kapcsolatának vizsgálatából szereztem. Ezért merek most szólni Hozzátok az adventről és a karácsonyról, annak ellenére, hogy szorosabb értelemben nem az én kutatási területemhez tartozik ez a téma.

Mint matek-tanár, azt javaslom, vegyük szerbe-számba a kiindulási helyzetet, azaz először tegyük rendbe ennek az ünnepkörnek a történetét és akkor fogjuk látni, milyen gazdag üzenete van ennek a témának. Ahogyan a matematikusok teszik, kezdeti feltételnek fogadjuk el, hogy az első századok naptárja már nagyjából ugyanaz volt, mint a mostani naptárunk. **(Ez persze nem igaz, de tegyük fel, hogy így volt, és akkor nem bonyolódunk bele a kibogozhatatlannak tűnő naptárügyekbe!)**

Az advent a karácsony ünnepével szinte együtt keletkezett. Keresztyén eredetű ünnepkörrel van szó, és nem is olyan egyszerű a kialakulásának története. Csak vázlatosan tekintjük át, egyszerűsítünk. Azzal érdemes kezdenünk, hogy a keresztyéneknek már a kezdetektől megvolt a maguk ünnepe: a HÚSVÉT. A Húsvétot minden héten ünnepelték, még pedig a hét első napján, ezt hívjuk mi magyarok vasárnapnak. Ezzel ők meg voltak elégedve, mert így Krisztus feltámadását ünnepelték, s nem vágytak más

ünnepre. **Már csak azért sem, mert eredetét tekintve a keresztyénség nem volt vallás, és nem is akart vallás lenni a szó kultúrtörténeti értelmében. A keresztyénség nem volt más, mint egy új magatartási forma, új életmód, új világkép, új szemlélet. Ők csak hűséges Krisztus-követők akartak maradni, nem akartak új vallást alapítani.** (Később aztán a történelmi körülmények folytán a keresztyén gyülekezetek gyors szaporodásával létrejött az egyház és maga ez a szervezett egyház formálta a keresztyénséget vallássá!)

Már a 2. században vita támadt a keresztyének körében, hogy egyáltalán meg kell-e ünnepelni Krisztus születésnapját. Ilyet ugyanis csak a pogány uralkodók, fáraók, császárok esetében tapasztaltak. Ezért úgy gondolták, hogy ezt a gyakorlatot ők nem követik, mert ők másak. Aztán mégis arra a gondolatra jutottak, hogy Krisztus születésének ünneplése helyett Jézus megkeresztelkedésének a napját fogják ünnepelni egyetemesen. Ezt január 6-ra tették, ez lett a **vízkereszt, mely a Húsvét után a legrégebb egyházi ünnep.** Ennek az ünnepnek a tartalmát aztán sokan félreértelmezték, sok téves félremagyarázás keletkezett, s odáig fajult a dolog, hogy sokan már **Jézus születését is** a vízkereszt ünnephez kapcsolták. Főleg keleten, a görögül beszélő gyülekezetekben. A latinul beszélő nyugati egyháztestben azonban úgy gondolták, hogy mégis csak külön kellene választani Krisztus születésének ünnepét a megkeresztelkedésétől, s ezt ők december 25-re tették. Valószínűleg azért, mert ez a DECEMBER 25 császári intézkedés szerint a Római Birodalomban már egy elterjedt ünnepnap volt, az ún. „**győzhetetlen Nap**” ünnepe, a SOL INVICTUS. A téli napforduló utáni öröm kifejezése volt ez a pogány világ körében. **A fény győzelme volt a sötétség felett! A nappalok hosszabodásáról van szó.** Ez a december 25-i Karácsony-ünneplés a keresztyénség gyors terjedése kapcsán tényleg kiszorította a GYŐZTES NAP ünnepét, de hivatalosan csak a 4. szd. elején uralkodó Nagy Konstantin (306-336) keresztyén császár idejében szilárdult ünneppé, de pontosan nem tudjuk, melyik évben. (Talán 325-tel kezdődően a Niceai Zsinathoz köthető, de az első történeti emlék csak a későbbi évekből való.) Keleten azonban sokfelé megmaradt a január 6.

Az ADVENTre térjünk át! Az **advent bevezetése** szorosan kapcsolódott a Karácsonyhoz és már a 2. században erről is van följegyzés, de csak az 5. század második felétől vannak biztos adatok. Így hívták: **Adventus Domini = az Úr eljövetele.** Ez rövidült advent-té. Egyes helyeken Karácsony előtt hat vasárnap volt az advent, az itáliai római keresztyénség azonban négy vasárnapban rögzítette, Nagy Gergely pápa (590-604) idejében. Az

ünnepre való várakozás, a felkészülés ideje volt ez, amikor nem volt szabad vigasságokat szervezni, inkább egyfajta böjtnek számított. Úgy szoktam fogalmazni, hogy ez a szív alázatát jelentette, az önmagunk megvizsgálását, a mértékletességet. A böjt a keleti világban ma is jelentős, akkor is az volt: **amikor nagyon készülünk valamire és végül az be is következik nagy örömünkre! Ez az advent formális jelentősége.**

Mi az advent lényege, tartalma?

Igazából ennek a magyarázata ott van az Ószövetségben. Az egész ÓSZ egy hatalmas várakozási történet, amely nem más, mint egy nép **nagy adventjének** leírása. Isten megígéri választott népének, hogy belőle származik majd a megváltó, a Messiás. Ők ezt várták. A zsidók úgy értelmezték a hitüket, hogy Isten közöttük van, azaz velük van, ugyanakkor transzcendens is. Mindenáron vágyakoztak látni, megragadni a mennyben lakó Istenüket. A 130. zsoltár írója mondja: „Várja lelkem az Urat, jobban, mint az örök a reggelt!” A 144. zsoltár és Ézs 64 írja, hogy Isten bárcsak meghasítaná az egeit és alászállana. Nyilván ez nem következett be. Illetve másképpen történt: Pál apostollal szólva, minden értelmet felülhaladó módon. ---- **Krisztussal ugyanis elkövetkezett ez az esemény is és ekkor mondták: Immanuel! Velünk az Isten. Héberül ugyanis ezt jelenti az Immánuel!** Ez a gondolat egyébként nagyon ősi. Mózesnek, Józsuének és a prófétáknak mondja Isten: Én veled vagyok! Ne félj, én megváltottalak! De Jézus is ezt hagyta ránk: Én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig! **A keresztyénség ezt az örömet akarta ünnepelni a Karácsonyban, erre készültek az adventben, hogy Isten velük van és szereti őket.** --- A TEREMTŐ ISTEN tehát EMBERRÉ LETT, JÉZUS KRISZTUSBAN BELÉPETT a történelembe, azaz a TEREMTETT MINDENSÉGBE: Ho Logosz szarx egeneto! Hangzott görögül, az Ige testté lett, latinul pedig: Verbum caro factum est! Mármost ilyen nincs semelyik más vallásban, s ezt magam úgy szoktam kifejezni, hogy ennek a mindenségnek, benne az embernek a sorsát Isten a Jézus Krisztusban rendezte el! Így lehet megérteni valamit a KARÁCSONY titkából.

Mégis mit jelent az, hogy Isten a Jézus Krisztusban az emberrel van?

Azt mindenek előtt, hogy a Teremtő Isten megmutatta az igazi szeretetének lényegét. János apostol mondja: Az Isten szeretet! Ez az ő lényege és ezt mutatta meg Jézus Krisztus által. Jézus azt tanította a népének, hogy a

Tízparancsolat formális teljesítése még nem elég, mert úgy kell élnünk, hogy az istenszeretet és az emberszeretet a szívükbe legyen írva. Ez legyen a lényegük! Aki szereti embertársát, a törvényt betöltötte! EZ A NEHÉZ DOLOG! **Mert ezt a szeretetet nem könnyű érteni!** -- Pál apostol oly szépen magyarázza ezt a szeretet himnuszában: **Ha emberek vagy angyalok nyelvén szólok is, szeretet pedig nincs én bennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy a pengő cimbalom**". Először megdöbben az ember: Miért baj ez? Azért, mert a zengő érc és a cimbalom hangja ugyan szép, lehet nagyon szép, de egyszer elmúlik, lecseng, abbamarad. Az Isten szeretete viszont nem ilyen, hanem hosszútűró és kegyelmes. --- Az ember is lehet ilyen, mert ha törekszik rá, megteheti a Jézus Krisztus tanítása szerint, hogy megváltoztatja az életét. Olyannyira megfordíthatja, hogy ő maga sem ismer önmagára. Görögül kifejezve, METANOIA történik vele, amikor az értelmünk/tudatunk/ézelünk teljesen átfordul egy másik irányba: **Amikor reménykedni tud a reménytelenség ellenére, amikor szeretni tud a szeretetlenség ellenére.** Amikor hisz bizonyossággal a körülöttünk lévő bizonytalanságok tornyosulása ellenére, mert a hit a nem látott dolgok iránti bizonyosság, meggyőződés. Pál azzal fejezi be a szép himnuszát: **Most azért megmarad a hit, remény, szeretet e három, ezek között pedig legnagyobb a szeretet!** Miért? Mert Isten hozzánk való szeretete nem múlik el, nem fogy el, ezért a mi szeretetünk se múljon el, ne fogyjon el a családuknk, felebarátaink és nemzetársaink iránt. **A keresztyénségnek ez az örök üzenete: a szeretet az egyetlen megoldás az emberi sors bármilyen helyzetében.**

Az első keresztyének azt ünnepelték és a mostaniak is azt ünneplik a Karácsonyban, hogy nincs az életnek olyan reménytelen helyzete, amelyből ne lenne kiút, nincs olyan szeretetlenség, amelyet ne lehetne szeretettel, hűséggel, szelídséggel, jóakarattal, becsülettel, jószándékkal, mértékletességgel, jósággal, béketűréssel az ellenkezőjére fordítani. Mit jelenhet ez most nekünk, amikor félünk a virustól és várjuk a vakcinát? Félünk a jelentől és várjuk a megoldást! **Az advent és Karácsony üzenete az, hogy nincs olyan mélység, amelyből ne lehetne kiszabadulni.** Ez most is érvényes és nagy vigasztalás egész nemzetünknek ebben a nehéz helyzetében.

Ha olyan indulattal készülünk a Karácsonyra, ahogyan Jézus is szerette az övéit, akkor fogjuk megérezni, hogy a szeretet mindennél nagyobb, miként arra Juhász Gyula is ráérezett és így foglalta versbe:

**Bizalmas szívvel járom a világot,
S amit az élet vágott,
Beheggesztem a sebet a szívemben,
És hiszek újra égi szeretetben,
Ilyenkor decemberben.**

Áldott Karácsonyt és boldog új esztendőt kívánok Mindnyájatoknak!